

Yttrande

2016-03-01

Klm Dnr 39-72-16

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet Gestaltad Livsmiljö- en ny politik för arkitektur, form och design SOU 2015:88 Ku2015/02481/KL

Kalmar läns museum ber att få lämna följande kommentarer och synpunkter på utredningens betänkande och förslag.

Sammanfattning

- Utredningens syfte är att stärka arkitekturens, formens och designens värde och betydelse. Det är ett angeläget syfte och det är mycket positivt att ämnet utreds.
- Kulturmiljön och kulturarvet har en viktig roll för att skapa en förståelse för- och en förankring i den befintliga livsmiljön. Kalmar läns museum föreslår att det förvaltande perspektivet behandlas mer utförligt. Att återanvända redan befintlig bebyggelse är en viktig metod för en långsiktig resurshushållning.
- Sveriges landsbygd står inför stora problem med avfolkning, byggnadsbeståndets förfall och kulturlandskapens igenväxning. Kalmar läns museum anser att denna problematik inte framgår tydligt nog i utredningens betänkande. Den statliga politiken för arkitektur, form och design ska främja en helhetssyn präglad av en historisk förankring i hela Sveriges kulturarv. Att förstå och kunna läsa av en plats ger en trygg livsmiljö.

Bakgrund till vårt yttrande

Kalmar läns museum arbetar med kulturarvsfrågor i främst Kalmar län. Vår målsättning är att länets kulturarv ska bevaras, tillgängliggöras och utvecklas. Vi vill vara en förebild för andra och jobba med aktuella samhällsfrågor. Museet strävar efter att delta aktivt i samhällsplanering och stärka arkitekturens värde och betydelse genom samarbete med bl.a. länets kommuner, länsstyrelsen, föreningar, organisationer och företag på olika nivåer.

Vi delar utredningens identifikation av de utmaningar som beskrivs i betänkandet. Som en regional kulturinstitution lyfter vi frågor om kulturarv, kulturmiljö, arkitektur, form och design bl.a. genom utställningar, samtal, debatter, pedagogisk verksamhet och programverksamhet.

Kommentarer och synpunkter:

Postadress	Gatuadress	Telefon	Telefax	Bankgiro	Postgiro	Org. Nr.
Box 104	Skeppsbrogatan 51	0480/451 300	0480/451 365	435-7232	79 11 00-1	832400-4087
S-391 21 KALMAR	392 31 KALMAR	www.kalmarlansmuseum.se				

Allmänt

Kalmar läns museum anser att arkitektur, form, design, kulturmiljö och kulturarv hänger tätt ihop. En historisk förankring är en förutsättning för att skapa goda och hållbara nya livsmiljöer. Att utgå från det redan befintliga byggda kulturarvet är en bra metod för att skapa en hållbar utveckling. Byggande med traditionella metoder och material är ofta fördelaktiga ur ett resurshushållningsperspektiv. Utredningens betänkande har stor tyngdpunkt på nyproducerad arkitektur. Det förvaltande perspektivet behandlas bristfälligt. Kulturmiljöns viktiga roll för att skapa en förståelse för- och en förankring i sin livsmiljö belyses inte tillräckligt. Vi tror att genom att integrera frågor om ny arkitektur, form och design med kunskap om traditionellt byggande, kulturarv och våra kulturmiljöer så kan de olika ämnesfälten berika och förstärka varandra.

Handlingsprogrammet "Framtidsformer" betonade vikten av att tillvarata och förstärka kulturhistoriska värden i befintliga miljöer. Detta är minst lika viktigt i det framtida arbetet med arkitektur och resurshushållning men belyses inte alls på samma sätt i "Gestaltad livsmiljö".

Sveriges landsbygd står inför stora problem med avfolkning, byggnadsbeståndets förfall och kulturlandskapets igenväxning. Kalmar läns museum anser att denna problematik inte framgår tydligt nog i utredningens betänkande. Det är viktigt att en politik för arkitektur, form och design ska möjliggöra en god livsmiljö för människor oavsett om det är i städer eller på lands- och glesbygd. Städerna ska utvecklas i balans med landsbygden, något som kan styras genom politiska insatser och uppföljning på olika områden. Staten ska tillvarata befintliga kulturmiljöer i hela Sverige på ett effektivare sätt genom t.ex. ökade ekonomiska resurser, utbildningsinsatser och starkare styrning av befintlig lagstiftning. Urbanisering och förtätning med ambitionen att snabbt producera många nya bostäder med begränsad ekonomi i städerna sker ofta på bekostnad av tillvaratagande av befintliga kulturhistoriska strukturer. Byggnader med höga livskvalitéer, historia och arkitektoniska värden som är svåra att göra ekonomiskt mätbara förvanskas eller rivs. Kommunerna och Länsstyrelserna är i behov av stora pedagogiska och finansiella insatser för att öka kunskap och användning av kulturhistoriska värden. Detta borde belysas tydligare och resoneras kring.

4:1 Gestaltad livsmiljö- ett perspektiv för arkitektur, form och design

Att riva befintlig kulturhistorisk bebyggelse och istället bygga nytt för att kunna få in mer bostadsyta i en förtätning av staden förekommer ofta idag. De kulturella, historiska och arkitektoniska värdena i befintlig bebyggelse är svåra att omsätta i ekonomiska siffror och borde värderas på andra sätt genom ökad livskvalitet, hälsa och berikade mervärden i staden.

4.3.1 Klimat och resurser

Förvaltande av befintlig kulturhistorisk bebyggelse uppförda med hantverksmässiga metoder, klimatneutrala material, och konstruktioner som medger underhåll, flexibilitet och goda möjligheter till att reparera är en god resurshushållning. De stora nyproduktionskostnaderna är redan nedlagda, kostnader för rivning, sanering och omhändertagande av byggmaterial sparas in och långsiktiga positiva socioekonomiska effekter skapas.

6.3-4 Utvärdering gällande mål för arkitektur, form och design. Förslag till nya nationella mål

Kalmar läns museum anser att kulturhistoriska och estetiska värden i befintliga miljöer bör få en bredare och starkare förankring inom olika politiska områden både i nu gällande mål men också som nya mål i den nya politiken för arkitektur, form och design.

Postadress	Gatuadress	Telefon	Telefax	Bankgiro	Postgiro	Org. Nr.
Box 104	Skeppsbrogatan 51	0480/451 300	0480/451 365	435-7232	79 11 00-1	832400-4087
S-391 21 KALMAR	392 31 KALMAR	www.kalmarlansmuseum.se				

Det är viktigt att en ökad delaktighet från allmänheten i planering och användning av den gestaltande livsmiljön kompletteras med ökade resurser för bl.a. informations/ och- utbildningsinsatser för att kunna belysa de befintliga kulturmiljöernas olika värden. I annat fall är det svårt att kunna ha en bred, dynamisk process utifrån olika ställningstagande. Myndigheten för gestaltad livsmiljö bör ha antikvarisk kompetens och arbeta aktivt för bevarande av kulturhistoriska och estetiska värden i befintliga miljöer som en förutsättning i formandet av attraktiv gestaltad livsmiljö. Det är viktigt att de nya målen inkluderar landets alla regionala nivåer och lokalsamhällen.

7.3 Förslag till ombildning av Arkdes till Myndigheten för Gestaltad livsmiljö
Kalmar läns museum är övertygade om att samarbete mellan olika professioner på olika sätt är en förutsättning för att skapa lyckade livsmiljöer. Samverkan och tvärasektionella arbetsmetoder mellan centrala och regionala institutioner förstärker förutsättningarna för att förankra arkitekturen, kulturarvet, formen och designens positiva förutsättningar. Utställningar inom arkitektur, form och design föreslås ska produceras i samverkan med statliga och regionala museer. Kalmar läns museum verkar för ett levande kulturarv som är angeläget och användbart för dagens människor. Museet är en mötesplats för samtal och reflektion kring det förflutna, samtid och framtid. Vi har en omfattande pedagogisk verksamhet. Läns museet ser fram emot ett framtida samarbete med Myndigheten för gestaltad livsmiljö. Att producera gemensamma utställnings- och programverksamheter, att ta fram pedagogiskt material och bedriva utbildning omkring kulturarv, kulturmiljö, arkitektur, form och design är önskvärt men det är viktigt att det finns extra resurser för detta.

Örjan Molander
Länsmuseichef/landsantikvarie

Ulrika Haraldsson
Bebyggelseantikvarie, Bebyggelseenheten

Postadress	Gatuadress	Telefon	Telefax	Bankgiro	Postgiro	Org. Nr.
Box 104	Skeppsbrogatan 51	0480/451 300	0480/451 365	435-7232	79 11 00-1	832400-4087
S-391 21 KALMAR	392 31 KALMAR	www.kalmarlansmuseum.se				